

第5回新渡戸記念国際シンポジウム、東京、2007年8月2日～3日

決議「アジアの言語政策への10か条の提言」

民主主義、発展、アイデンティティ：アジアにおける言語政策の課題

2007年8月2日から3日にかけて、アジア、オセアニア、ヨーロッパ、および北米から、言語政策と言語教育の専門家らが東京につどい、過去や現在のアジア諸国におけるヨーロッパ言語の役割と影響について討議した。

新渡戸記念国際シンポジウムは、1996年の初回開催以来、国際的かつ多様な文脈における言語政策に関して、開かれた議論を推奨しつづけている。この路線を継承した第5回新渡戸シンポジウムの閉会にあたり、アジアの現在と将来の発展に対する言語問題のかかわりに関心を寄せる研究者、一般知識人、オピニオンリーダー、および政策決定者に向けて、以下の所見と提言を述べる。これらの討議結果は、グローバル化した世界の言語問題を理解するうえでも意味を持つであろう。

アジアの多様な状況に共通しているのは、ヨーロッパ起源の言語（とりわけ近年では英語）がアジア諸国の多言語的モザイクに組み込まれてきた事実である。こうした言語のなかには、独自に発展をとげた地域変種がアジアの文化的伝統の一部をなすにいたったばあいもありながら、一方では、その言語のヨーロッパの標準形が依然として広く教えられ使われている。そこで、アジアの近代化に対する標準ヨーロッパ語の寄与を認めつつ、大小のアジア言語が軽視されることへの懸念との間にどう折り合いをつけるのが、共通の課題となってくる。支配的地位にあるヨーロッパ言語に注目と資源が集中し、民主的管理やアジア言語とその話者の利益保護がないがしろにされているのである。

また、個人、文化的集団、および国家のレベルで、持てる者と持たざる者の格差拡大にヨーロッパ言語が少なからず関係していることは明らかである。よって、社会的連帯、異文化理解、経済的豊かさや持続可能性などの広く認められた社会的価値や目的を強化するような方法で、ヨーロッパ言語の学習と使用を管理（運用）することも、課題となってくる。

このような重大な問題に対応するため、アジア諸国におけるさまざまなレベルのさまざまな集団に対し、以下のテーマとプログラムに取り組むよう提言する。

1. **対話。**アジア各国には、多言語状況の管理に関する共通の関心事と課題が多数存在する。各国の言語政策と調和する地球規模の言語政策の実現をめざし、シンポジウムなどの手段を通して対話を続ける必要がある。
2. **多元的アイデンティティ。**民族的文化的アイデンティティの多様性と地球的地域的アイデンティティとを両立させるような政治的枠組みを作りあげることが必要である。この点は、一国内においても国際間においてもアジアが本質的に多言語多文化的であるという認識を前提とする。
3. **経済的価値と文化的価値。**学校教育や経済市場において、言語の経済的価値と文化的価値のつりあいをとることにより、経済的上昇か文化的きずなかという（誤った）二分法を解消しなければならない。そのためには、地域言語の経済的社会的地位を高める措置を講ずる必要がある。
4. **資源の配分。**財政的、技術的、人的な資源へのアクセスを、諸言語にとって公正なものとする必要がある。英語などの大言語のみに資源を集中させることは、アジア圏の政治的文化的発展に悪影響を与えるであろう。
5. **アジア言語の学習。**互いの言語によるコミュニケーションには、双方にとっての外国語を介したコミュニケーションにはない良さがある。この観点から、学校教育システムの内外に、アジアの人々がアジア言語を学ぶ体制を整える必要がある。
6. **効果的な言語教育。**アジア言語とヨーロッパ言語の教育に関して、教育効率と魅力の向上を目的とする体系的研究が望まれる。こうした研究では、学習者が言語学習に投資した時間と労力に対しどのような見返りを得られるのかに焦点を置くべきである。
7. **既存の多言語モデル。**アジア諸国の多言語多文化性にみられる活力、存続可能性、公正さ、および紛争の管理について、既存のやり方を分析すれば、アジア圏の言語政策と言語計画に役立つ知見を得ることができるであろう。
8. **言語の発展。**国家語と言語政策の発展とともに世界経済や世界文化への参加が進むのと同様に、少数言語の発展と教育が共通の国家目標に資するようなモデルを作り出すことが重要である。
9. **エスペラント。**エスペラント運動は、国家間および共同体間のコミュニケーションのため、競争とあつれきではなく協働と調和を推進する言語を作りあげた。この経験は、アジアのさまざまな言語共同体にとっておおいに参考になる。アジアの多言語的モザイクにおいて、エスペラントという言語自体が重要な役割を担う可能性もある。
10. **能力育成。**以上のテーマとプログラムに関する行動を開始し推進するため、アジアの国々と諸機関は、言語の専門家と政策立案者の交流、言語政策と教育の情報交換、そして言語問題に関する研究成果の発表を推奨することが望まれる。

5a Nitobe-Simpozio, Tokio, aŭgusto 2-3, 2007

Konkluda Dokumento

Demokratio, evoluo, identeco: Defioj al lingva politiko en Azio

Ekspertoj de lingva politiko kaj pedagogio el Azio, Oceanio, Eŭropo kaj Norda Ameriko kolektiĝis en Tokio, 2-3 aŭgusto 2007, por diskuti pri la rolo kaj signifo de eŭropaj lingvoj en pasinteco kaj nuna socio en aziaj landoj.

De post la unua simpozio en 1996, la daŭranta Nitobe-procezo instigas al publika diskutado pri lingva politiko je internacia nivelo kaj en multaj diversaj kuntekstoj. Kiel plia kontribuo al tiu procezo la 5a Nitobe-simpozio prezentas sekvajn observojn kaj rekomendojn al esploristoj, publikaj intelektuloj, opiniformantoj kaj decidfarantoj interesitaj pri implicoj de lingvaj demandoj al nuna kaj estonta evoluo en Azio. Ĉi tiuj konkludoj ĵetas lumon ankaŭ al la lingvaj problemoj de ĉiam pli interligita mondo.

Unu komuna ero de diversaj aziaj spertoj estas la fakto, ke eŭropdevenaj lingvoj, en lastaj tempoj precipe la angla, iĝis parto de la multlingva mozaiko de aziaj landoj. Kelkaj el tiuj lingvoj disvolvis unikajn lokajn variaĵojn, kiuj nun konsistigas parton de la azia kultura heredaĵo. Tamen la normaj eŭropaj formoj de tiuj lingvoj estas daŭre vaste instruataj kaj uzataj. Tiel estiĝis komuna defio, kiamaniere trovi ekvilibron inter daŭra rolo por normaj eŭropaj lingvoj en la modernigo de Azio, kaj la minacanta marĝeniĝo de aziaj lingvoj, egaj kaj etaj. La pligraviĝo de eŭropaj lingvoj, kiuj tial altiras al si neproporciajn atenton kaj rimedojn, okazis sen demokratia superrigardo kaj protektado de la intereso de aziaj lingvoj kaj ties parolantoj.

Ankaŭ evidentas, ke eŭropaj lingvoj ofte ludas rolon en pligrandigo de dividoj inter la havantoj kaj nehavantoj, sur individua, kulturgrupa kaj ŝtata niveloj. Tial dua defio estas, kiamaniere mastrumi alproprigon kaj uzon de eŭropaj lingvoj por plifortigi solidarecon, interkulturan komprenon, ekonomian bonfarton kaj daŭropovon kaj aliajn vaste akceptatajn sociajn valorojn kaj celojn.

Por trakti tiujn gravajn problemojn, la simpozio rekomendas, ke la sekvaj temoj kaj programoj estu konsiderataj por efektivigo fare de diversaj personoj kaj institucioj diversnivele en aziaj ŝtatoj.

- 1. Dialogo.** Ekzistas multaj komunaj zorgoj kaj defioj inter aziaj landoj rilate al mastrumado de multlingvismo. Necesas daŭrigi la dialogon per simpozioj kaj aliaj rimedoj, por eble fine atingi tutmondan lingvopolitikon, kiu kongruas kun naciaj lingvopolitikoj.
- 2. Plurecaj identecoj.** Ekzistas politika kaj kultura bezono evoluigi politikan kadron por tutmondaj kaj lokaj identecoj, kiuj ne konfliktas inter si kaj donas spacon al diverseco de etnaj kaj kulturaj identecoj. Tio implicas koncepti Azion kiel esence multlingva kaj multkultura, kaj enŝtate kaj interŝtate.
- 3. Ekonomiaj kaj kulturaj valoroj.** Nepras malpliigi la (falsan) kontraŭdiron inter labormerkata movlibero kaj kultura enradikiĝo, trovante ekvilibron inter ekonomiaj kaj kulturaj valoroj de lingvoj en lernejoj kaj merkato. Tio implicas aranĝojn por altigi la ekonomian kaj socian pozicion de lokaj lingvoj.
- 4. Rimedoj.** Nepras certigi pli justan kaj egalecan aliron al rimedoj financaj, teknikaj, kaj homaj por ĉiuj lingvoj. Koncentri rimedojn nur al la angla kaj aliaj grandaj lingvoj havus negativajn sekvojn por evoluo de Azio kiel politika kaj kultura regiono.
- 5. Lerni aziajn lingvojn.** Estas valore, kiam homoj lernas kaj uzas la lingvojn unu de la alia, anstataŭ iun trian lingvon. El tiu vidpunkto, strukturoj por ke azianoj povu lerni aziajn lingvojn devas esti kreataj ene kaj ekstere de la formala edusistemo.
- 6. Efika lingvoinstruado.** Sisteme esplori la instruadon de aziaj kaj eŭropaj lingvoj estas dezirata por altigi la pedagogian efikecon kaj publikan allogon. Tia esplorado devus fokusigi al la demando, kiajn rezultojn kaj gajnojn la lernantoj atingas per ilia investado de tempo kaj energio al lingvolernado.
- 7. Ekzistantaj multlingvaj modeloj.** Esplori ekzistantajn praktikojn de multlingvismo kaj multkulturismo en aziaj landoj kun konsidero de ilia viveco, vivebleco, justeco kaj mastrumado de konfliktoj estos valora fonto por lingva politiko kaj planado en la regiono.
- 8. Lingva evoluigo.** Nepras ellabori modelojn de lingva evoluigo kaj edukado en minoritataj lingvoj, kiuj kontribuas al komunaj naciaj celoj, same kiel ellaboro de naciaj lingvoj kaj lingvopolitikoj akcelas partoprenon en la tutmonda ekonomio kaj tutmonda kulturo.
- 9. Esperanto.** Aziaj lingvokomunumoj povas profiti el spertoj de la Esperanto-movado en la konstruado de lingvo por internacia kaj interkomunuma komunikado, kiu stimulas kunlaboron kaj harmonion pli ol konkurencon kaj konflikton. Esperanto mem povas ludi signifan rolon en la azia lingva mozaiko.
- 10. Krei kapablecon.** Por instigi kaj subteni la plenumon de la ĉisupraj temoj kaj programoj, ni rekomendas ke aziaj landoj kaj institucioj stimulu la interŝanĝon de prilingvaj specialistoj kaj decidofarantoj, de informoj pri lingva politiko kaj lingvo-edukado, kaj de rezultoj el esploroj pri lingvaj demandoj.

5th Nitobe Symposium, Tokyo, August 2-3, 2007

Concluding Document

Democracy, development, identity: Challenges to language policy in Asia

Experts in language policy and pedagogy from Asia, Oceania, Europe, and North America met in Tokyo on August 2-3, 2007, to debate the role and impact of European languages in the history and contemporary society of Asian countries.

Since the first symposium in 1996, the on-going Nitobe process has been encouraging public discussion of language policy at an international level and in many different contexts. As a further contribution to this process, the 5th Nitobe symposium offers the following observations and recommendations to researchers, public intellectuals, opinion makers and decision makers interested in the implications of language issues for Asia's present and future development. These conclusions are also relevant to understanding the language problems of a globalized world.

One common ingredient of the diverse Asian experiences is the fact that languages of European origin, English in particular in recent times, have become part of the multilingual mosaic of Asian countries. Some of these languages have developed unique local varieties that now form a part of the Asian cultural heritage, yet the standard European forms of these languages continue to be taught and used widely. A common challenge is therefore to reconcile the tussle between the acknowledged contribution of these standard European languages to Asia's modernization and the feared marginalization of Asian languages, major and minor. The ascendancy of European languages, and the concomitant attention and resources committed to them, has taken place without democratic oversight and protection of the interests of the Asian languages and their speakers.

It is also clear that European languages are often implicated in widening divisions between the haves and the have nots, on the level of individuals, of cultural groups, and of states. A second challenge is therefore to manage the acquisition and use of European languages in ways that strengthen social solidarity, intercultural understanding, economic wellbeing and sustainability, and other broadly held social values and goals.

To deal with these serious problems, the Symposium recommends the following themes and programs be considered for action by various bodies at various levels in the Asian states.

- 1. Dialogue.** Many shared concerns and challenges relating to the management of multilingualism exist among Asian countries. It is necessary to continue the dialogue through symposia and other means, perhaps eventually to arrive at a global language policy that dovetails with national language policies.
- 2. Multiple identities.** There is a political and cultural need to develop a political framework for global and local identities that are not in conflict and give space for diversities of ethnic and cultural identities. This implies a conception of Asia as essentially multilingual and multicultural, both within and between states.
- 3. Economic and cultural values.** It is imperative to reduce the (false) dichotomy between economic mobility and cultural rootedness through balancing the economic and cultural values of languages in schools and in the market. This implies measures to bolster the economic and social status of local languages.
- 4. Resources.** It is essential to make access of languages to monetary, technological and human resources equitable and just. Concentrating resources only on English and some other major languages would have negative consequences for Asia's development as a political and cultural region.
- 5. Learning Asian languages.** There are rewards in communicating in each other's language rather than in a third language. From this point of view, structures must be created for learning Asian languages by Asians within the formal educational system and outside it.
- 6. Effective language teaching.** Systematic research in teaching of Asian and European languages is desired with a view to increase their pedagogical efficiency and public appeal. This research should focus on the return the learners get for their investment of time and energy in learning languages.
- 7. Existing multilingual models.** Research on the existing patterns of multilingualism and multiculturalism in Asian countries, regarding their vitality, viability, fairness, and management of conflict, will be a valuable input for language policy and planning in the region.
- 8. Language development.** It is essential to develop models of language development and education in minority languages that contribute to shared national goals, in the same way that the development of national languages and language policies foster participation in the global economy and global culture.
- 9. Esperanto.** The communities of Asian languages can benefit from the experience of the Esperanto movement in building a language for international and intercommunal communication that promotes cooperation and harmony rather than competitiveness and conflict. Esperanto itself may have a significant role to play in the Asian multilingual mosaic.
- 10. Capacity-building.** To initiate and encourage action regarding the above themes and programs, it is recommended that Asian countries and institutions encourage the exchange of language specialists and policy makers, of language policy and education information, and of research findings on language issues.